

נפתלי אהרן וקשטיין
המאגר העולמי לכתבי היוחסין / ויתילדו
רבי ינאי 56/12 אשדוד
טלפון: 08-8679877 / פקס: 076-5-104905
דוא"ל: 0765104905@bezeqint.net

בירור יחוסו של המגיד מזלאטשוב זי"ע כנצר מגזע
המקובל רבי מאיר הכהן פאפירש - המהר"ם פאפירש זי"ע
בעל ה"אור צדיקים ודרך סעודה" ועורך כתבי האר"י הקדוש זי"ע

א

המגיד מזלאטשוב והמהר"ם פאפירש

עורכי ומלקטי היוחסין, מייחסים את המגיד הקדוש מזלאטשוב זי"ע, כנצר מגזע הרב הקדוש המקובל רבי מאיר הכהן פאפירש - המהר"ם פאפירש זי"ע - בעל ה"אור צדיקים ודרך סעודה", ועורך כתבי האר"י הקדוש זי"ע.

רבי מאיר הכהן פאפירש בעל ה"אור צדיקים" זי"ע, עסק כל ימיו בסידור כתבי האריז"ל, והכינים לדפוס. הוא היה העורך הסופי של תורת האר"י הקדוש, כפי שלמדה מרבי שמואל ויטאל בנו של רבי חיים ויטאל. הוא חילק את הכתבים לשלושה ספרים: "דרך עץ חיים", "פרי עץ חיים", "נוף עץ חיים". כמו כן, חיבר בעצמו ספרים רבים בקבלה, ומהם: "אור הישר", "אור צדיקים ודרך סעודה", "אילן הגדול", ועוד רבים. המהר"ם פאפירש נפטר בצעירותו [בן ל"ח שנה], ביום ב' לחודש אדר שנת תכ"ב, ומנו"כ בירושלים.

ב

יחוסו של המגיד - "בן אחר בן" - עד המהר"ם

ברוב ספרי היוחסין לא נמסר פירוט שלשלת הדורות שבין המגיד מזלאטשוב ועד המהר"ם הכהן פאפירש.

ברם, במקור הראשון שמצאנו בכתובים שבו מתקשר המגיד מזלאטשוב אל המהר"ם פאפירש, מצאנו גם את הפירוט המדויק דור אחר דור, אלא שדווקא מתוך הפירוט עצמו, נמצאו למדים שכל יחוס זה אינו אלא שיבוש גדול.

בספר "שרשרת זהב", מאת הרב שלמה גור אריה, שנדפס בתל אביב בשנת תש"י, עמוד פ"ד, "מגילת היחוס שלנו", כותב המחבר בזה הלשון:

"ר' יחיאל מיכל המגיד מזלאטשוב, שהיה בן להמוכיח הגדול רבי יצחק - ר' יצחקיל דראהבטשער זללה"ה, שהי' בן לרבי יוסף ספראוואדליבר זללה"ה, שהי' בן לר' משה זללה"ה מפאריז, שהי' בן למר"ם פאפאריש זללה"ה - הנודע בכל הגולה שבישראל. כל זה נמצא ומובא בספר 'שם הגדולים החדש' להרב המחבר ר' אהרן וואלדאן זללה"ה". עכ"ל.

נפתלי אהרן וקשטיין
המאגר העולמי לכתבי היוחסין / ויתילדו
רבי ינאי 56/12 אשדוד
טלפון: 08-8679877 / פקס: 076-5-104905
דוא"ל: 0765104905@bezeqint.net

ג

יחוס מופרד

ועתה, שימו לב קוראים יקרים לשיבושים שחלו כאן:
 א. רבי משה - אביו של רבי יוסף - לא היה בן העיר "פאריז", כי אם מרבני העיר "סוירז".
 ב. משפחת המגיד מזלאטשוב לא היו "כהנים" וגם לא "לוויים". כיצד אם כן יכול אביו זקינו להיות בנו של "כהן"? הלא המהר"ם פאפריש היה "כהן".
 ג. המחבר מציין את הספר "שם הגדולים החדש" כמקור לדבריו. אולם, בכל הספר כולו, מתחילתו ועד סופו, לא נמצא יחוס זה כלל וכלל.

*

מעתה, למרות שלא ברור לנו פשר יחוס זה ומקורו כפי שנכתב כאן ב"שרשרת זהב", אולם דבר ברור הוא לכל מעיין נבון וישר, שהיחוס הלזה כפי שהוא מופיע כאן אינו נכון.

ד

שושלת היוחסין בגירסא חדשה

כעבור ל"ב שנה מאז פרסום הספר "שרשרת זהב" הנ"ל, ירדה לעולם גירסא חדשה ביחוסו של המגיד מזלאטשוב עד המהר"ם פאפריש.
 בשנת תשמ"ב, נדפס על ידי הוצאת "חוליות" בתל אביב, ספר חדש בשם: "משפחות עתיקות בישראל", שחובר על ידי מ' יעקב לייב שפירא. שם אנו מוצאים את היחוס הנ"ל בסדר שונה מה"שרשרת זהב", ובחיסור כמה דורות באמצע.
מחבר הספר מייחס את "אמו" של המגיד הקדוש מזלאטשוב זי"ע, ה"ה הרבנית מ' מרים ע"ה - אשת הרב הקדוש רבי יצחק מדרוהוביטש זי"ע, שהיא זו שהיתה מיוצאי חלציו של המהר"ם פאפריש זי"ע. פירוט היחוס לא נמצא שם כמובן.
 לעומת זאת, הותיר המחבר את השם "מאיר" על כנו, והוא ביצע "פלגינן דיבורא", כאשר הוא קובע את שם אביו של רבי יצחק מדרוהוביטש מעתה: **רבי משה בן רבי מאיר מסוירז'.**

ה

מקורות הגירסא המחודשת

והנה, שנים רבות נעלם מאתנו המקור לגירסא זו, עד שאינה ה' לידינו קונטרס נאה בשם

נפתלי אהרן וקשטיין
המאגר העולמי לכתבי היוחסין / ויתילדו
רבי ינאי 56/12 אשדוד
טלפון: 08-8679877 / פקס: 076-5-104905
דוא"ל: 0765104905@bezeqint.net

"מגילת יוחסין שומרי אמונים", ושם גילינו את המקור. מתברר, שעורך הקונטרס הנ"ל הוא זה שהעביר את המידע למחבר הספר "משפחות עתיקות בישראל".

ומנין לו למחבר הקונטרס עצמו דבר זה?

ובכן. על פי הנכתב שם, הוא קיבל את הגירסא הלזו מאת הרב המקובל רבי יוסף וואלטוד זצ"ל, אשר התייחס אף הוא אל המגיד מזלאטשוב זי"ע.

אלא שהכותב מציין שהוא לא שמע ממנו את מקורו. והוא אינו יודע האם הרב וואלטוד קיבל כן מאבותיו, או שמא הסתמך על ה"שרשרת זהב" בלבד, אלא שתיקן את הנוסח - כנדרש, מפאת הקושיות שהעלינו לעיל.

ו

שושלת אבות המהר"ם - השערה בעלמא

ואגב. כיוון שכבר הגיע לידינו "מגילת יוחסין שומרי אמונים" הנ"ל, נתברר לנו דבר נוסף ביחוסו של המהר"ם פאפירש זי"ע.

על פי הנכתב בספר "אלף מרגליות" של הרב מאיר וונדר, [ערך 431], היה המהר"ם פאפירש בנו של רבי יהודה לייב הכהן, שהיה בנו של רבי בנימין הכהן. הוא מציין שם את מקורו: ספר "משפחות עתיקות בישראל".

והנה, מצאנו את מקורו של ה"משפחות עתיקות בישראל" במגילת היוחסין הנ"ל, אלא שהמחבר כותב זאת בהשערה בעלמא, והוא אף מציין שם שהדברים נעתקו מכאן אל הספר הנ"ל ללא בדיקה, ונכתב שם כדבר ברור וללא כל ציון שמדובר בהשערה בעלמא.

*

תמצית הדברים כך היא. מאחר שהמהר"ם פאפירש נהג לחתום את שמו: "הצעיר מאיר בן 'הנדיב' יהודה לייב כ"ץ פפרוש". משום כך הוא "שער" שיתכן מאוד ש"נדיב" זה אינו אלא "הטפסר" רבי יהודה לייב כ"ץ מקראקא - שחתום שם בפנקסי הקהילה בשנות שצ"א/ב, ואשר היה בנו של "הנדיב" רבי בנימין וואלף כ"ץ.

זאת, בצירוף דעת הסוברים שר' בנימין וואלף כ"ץ זה, הוא רבי וואלף פאפר מקראקא אשר בנה את בית הכנסת הנודע בקראקא שנקרא על שמו: "בית הכנסת דרבי וואלף פאפר", ה"ה רבי וואלף ב"ר ישראל גרשון פאפר - שנפטר בקראקא ביום ג' בכסלו שנת שפ"ו.

ולסיכום: האם יש לנו מקורות נוספים ונאמנים לכל שושלות היוחסין הללו?